

2020/2015(INI)

3.9.2020

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας

προς την Επιτροπή Νομικών Θεμάτων

σχετικά με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας για την ανάπτυξη
τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης
(2020/2015(INI))

Εισηγήτρια: Sabine Verheyen

PA_NonLeg

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας καλεί την Επιτροπή Νομικών Θεμάτων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τις ακόλουθες προτάσεις:

1. υπενθυμίζει ότι η τεχνητή νοημοσύνη (TN) και οι συναφείς τεχνολογίες γενικότερα θα πρέπει να τίθενται στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και ότι τα οφέλη τους θα πρέπει να διαδίδονται ευρέως, χωρίς καμία διάκριση· τονίζει ότι, καθώς η τεχνητή νοημοσύνη συνιστά μια συνεχώς μεταβαλλόμενη συλλογή τεχνολογιών που αναπτύσσονται με υψηλές ταχύτητες, και καθώς αποκτά σταδιακά την ικανότητα να εκτελεί περισσότερα καθήκοντα που συνήθως πραγματοποιούνται από ανθρώπους, μπορεί, μακροπρόθεσμα, ακόμη και να υπερκεράσει τις ανθρώπινες διανοητικές ικανότητες σε ορισμένους τομείς· τονίζει, συνεπώς, την ανάγκη να θεσπιστούν επαρκείς διασφαλίσεις, συμπεριλαμβανομένων –εφόσον κρίνεται εύλογο– συστημάτων σχεδιασμού με διαδικασίες που περιλαμβάνουν ανθρώπινη παρέμβαση κατά τον έλεγχο και την αναθεώρηση, και χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και επαλήθευση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων της TN· αναγνωρίζει ότι οι δημιουργοί στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας χρησιμοποιούν ήδη ευρέως νέες τεχνολογίες TN για την παραγωγή των καλλιτεχνικών τους έργων·
2. τονίζει ότι η Ένωση θα πρέπει να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο όσον αφορά τον καθορισμό βασικών αρχών για την ανάπτυξη, την εφαρμογή, τον προγραμματισμό και τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, χωρίς να παρεμποδίζει την πρόδοό της ή τον ανταγωνισμό, ιδίως σε ό,τι αφορά τους ενωσιακούς κανονισμούς και κώδικες δεοντολογίας· υπενθυμίζει ότι η οδηγία (ΕΕ) 2019/790 παρέχει ένα νομικό πλαίσιο για τη χρήση έργων με προστατευόμενα πνευματικά δικαιώματα σε διαδικασίες εξόρυξης κειμένων και δεδομένων, οι οποίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο σε οποιαδήποτε συνδεδεμένη με την TN διαδικασία· υπογραμμίζει, ως εκ τούτου, ότι θα πρέπει να πραγματοποιείται νόμιμα η πρόσβαση σε οποιοδήποτε χρησιμοποιούμενο έργο, καθώς και να εξασφαλίζεται το δικαίωμα των δικαιούχων να αποκλείουν εκ των προτέρων τη χρήση των έργων τους σε συνδεδεμένες με την TN διαδικασίες χωρίς την έγκρισή τους· τονίζει επίσης ότι είναι αναγκαίο ένα πλαίσιο δεοντολογίας και μια στρατηγική για τα ψηφιακά δεδομένα, σε συνδυασμό, αν απαιτείται, με νομοθεσία στην οποία θα κατοχυρώνονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι αξίες της Ένωσης·
3. υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθεί η TN σε σχολεία και πανεπιστήμια, ώστε να μπορέσουν να εφαρμόσουν νέες και αποδοτικότερες μεθόδους μάθησης που θα αυξήσουν τα ποσοστά επιτυχίας των μαθητών και των σπουδαστών· τονίζει ότι είναι σημαντικό να προωθηθούν προγράμματα σπουδών για την TN, σχεδιασμένα να βοηθήσουν τους μαθητές και τους σπουδαστές να αποκτήσουν την αναγκαία τεχνογνωσία για τις μελλοντικές θέσεις εργασίας· τονίζει ότι θα πρέπει οι τεχνολογίες TN να είναι ελεύθερα διαθέσιμες για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς·
4. τονίζει ότι είναι ύψιστης σημασίας η ελεύθερη και ίση πρόσβαση στην TN σε ολόκληρη την Ένωση και εντός των κρατών μελών· τονίζει ότι θα πρέπει να διατίθεται ευρέως ενωσιακή στήριξη για την καινοτομία και την έρευνα στον τομέα της TN σε ολόκληρη την Ένωση· επισημαίνει ότι θα πρέπει να παρέχεται ειδική υποστήριξη σε προγραμματιστές TN και σε δικαιούχους από ομάδες μειονεκτούντων ατόμων και

ατόμων με αναπηρία:

5. θεωρεί ότι θα πρέπει να διατίθενται ευρέως υπηρεσίες καθοδήγησης και παροχής συμβουλών για τους προγραμματιστές και χρήστες ΤΝ όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ):
6. υπενθυμίζει ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν μπορεί απλώς να εκτελεί δραστηριότητες που στο παρελθόν πραγματοποιούνταν μόνο από ανθρώπους, αλλά μπορεί επίσης να αποκτά και να αναπτύσσει αυτόνομα και γνωστικά χαρακτηριστικά μέσω της εμπειρικής ή ενισχυτικής μάθησης: υπογραμμίζει την έννοια της ευθύνης ως προς τα συστήματα ΤΝ με ικανότητα ενισχυτικής μάθησης: τονίζει ότι τα συστήματα καταρτισμένης τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να δημιουργούν και να παράγουν πολιτιστικά και δημιουργικά έργα σχεδόν αυτόνομα, με ελάχιστη μόνο ανθρώπινη συμβολή: σημειώνει, επιπλέον, ότι τα συστήματα ΤΝ μπορούν να εξελιχθούν με απρόβλεπτο τρόπο, και να δημιουργήσουν πρωτότυπα έργα άγνωστα ακόμη και στους αρχικούς προγραμματιστές τους, γεγονός που θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη κατά τη θέσπιση πλαισίου για την προστασία των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης που απορρέουν από τα εν λόγω έργα: υπενθυμίζει, ωστόσο, ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα πρέπει να συνδράμει και όχι να αντικαθιστά το δημιουργικό πνεύμα του ανθρώπου:
7. σημειώνει ότι τα συστήματα ΤΝ βασίζονται σε λογισμικό και εμφανίζουν ευφυή συμπεριφορά βασισμένη σε ανάλυση του περιβάλλοντός τους: επισημαίνει ότι η ανάλυση αυτή βασίζεται σε στατιστικά μοντέλα, τα οποία αναπόφευκτα περιλαμβάνουν σφάλματα, ενίοτε με βρόγχους ανάδρασης που αναπαράγουν, ενισχύουν και παρατείνουν προκαταλήψεις, σφάλματα και παραδοχές που προϋπάρχουν: επισημαίνει ότι είναι αναγκαίο να διασφαλίζεται ότι υφίστανται συστήματα και μέθοδοι που καθιστούν δυνατή την επαλήθευση και εξήγηση των αλγορίθμων, καθώς και την επίλυση τυχόν προβλημάτων:
8. θεωρεί ότι θα πρέπει τα ΔΔΙ για την ανάπτυξη τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης να διακρίνονται από τα ΔΔΙ για το παραγόμενο από ΤΝ περιεχόμενο: τονίζει την ανάγκη να αρθούν οι περιττοί νομικοί φραγμοί στην ανάπτυξη ΤΝ, προκειμένου να απελευθερωθεί το δυναμικό των τεχνολογιών αυτών στον πολιτισμό και την εκπαίδευση:
9. τονίζει την ανάγκη να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας των πολιτιστικών και δημιουργικών έργων που παράγονται από την τεχνητή νοημοσύνη: υπογραμμίζει ότι η έννοια του ανθρώπου-δημιουργού ως δημιουργού και παραγωγού έργων πρέπει να αποτελεί τη βάση για το σύστημα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ): σημειώνει, επιπλέον, ότι έχει καίρια σημασία το ζήτημα του κατά πόσον ένα έργο που παράγεται από την τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αποδοθεί σε άνθρωπο-δημιουργό: επισημαίνει την ανάγκη να αξιολογηθεί κατά πόσον υπάρχει «πρωτότυπο δημιούργημα» που δεν απαιτεί καμία ανθρώπινη παρέμβαση: θεωρεί ότι απαιτείται διεξοδική έρευνα ώστε να κατανοήσουμε κατά πόσον η αυτόματη απονομή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για τα έργα που παράγονται από την τεχνητή νοημοσύνη στον κάτοχο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του λογισμικού, αλγορίθμου ή προγράμματος τεχνητής νοημοσύνης είναι η καλύτερη επιλογή, δεδομένου ότι είναι αναγκαίο να αναγνωριστεί κάποιος άνθρωπος ως παραγωγός ενός νέου δημιουργικού έργου: επικροτεί την έκκληση της Επιτροπής για την εκπόνηση μελέτης σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τις νέες

τεχνολογίες·

10. εκφράζει την ανησυχία του για το δυνητικό κενό μεταξύ του συστήματος ΔΔΙ και της ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης, που θα μπορούσε να φέρει τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας καθώς και την εκπαίδευση σε ευάλωτη θέση απέναντι σε έργα που παράγονται από την τεχνητή νοημοσύνη και προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας· εκφράζει την ανησυχία του για πιθανές παραβιάσεις της διανοητικής ιδιοκτησίας και τονίζει την ανάγκη παρακολούθησης τυχόν δυσλειτουργιών της αγοράς ή ζημίας που προκύπτουν· καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει μια οριζόντια, τεκμηριωμένη και τεχνολογικά ουδέτερη προσέγγιση σε ό,τι αφορά τις κοινές, ενιαίες διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας που εφαρμόζονται σε έργα που παράγονται από ΤΝ στην Ένωση, η οποία θα αυξήσει την ανάπτυξή τους και θα προσελκύσει επίσης επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα για την τεχνολογική και οικονομική ανάπτυξη του τομέα της τεχνητής νοημοσύνης και της ρομποτικής·
11. σημειώνει την ανάπτυξη των ικανοτήτων της τεχνητής νοημοσύνης όσον αφορά τη διάδοση παραπληροφόρησης και τη δημιουργία αποπληροφόρησης· εκφράζει την ανησυχία του για το γεγονός ότι αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε πολλές παραβιάσεις της νομοθεσίας περί διανοητικής ιδιοκτησίας και, επιπλέον, ανησυχεί ιδιαίτερα για το ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθεί η μαζική χειραγώγηση των πολιτών με στόχο την αποσταθεροποίηση δημοκρατιών· ζητεί, στο πλαίσιο αυτό, να αναληφθεί δράση για την ενίσχυση της πληροφόρησης και της εκπαίδευσης σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί απαραίτητο στοιχείο· απαιτεί να καταστεί προτεραιότητα η ανάπτυξη λογισμικού για την επαλήθευση γεγονότων και πληροφοριών·
12. υπενθυμίζει ότι τα δεδομένα αποτελούν το κεντρικό στοιχείο για την ανάπτυξη και κατάρτιση οποιουδήποτε συστήματος ΤΝ· τονίζει ότι σε αυτά περιλαμβάνονται και τα δομημένα δεδομένα, όπως βάσεις δεδομένων, προστατευμένα πνευματικά έργα και άλλα δημιουργήματα που τυγχάνουν προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας αλλά ενδέχεται να μην θεωρούνται συνήθως δεδομένα· τονίζει, ως εκ τούτου, ότι είναι επίσης σημαντικό να αντιμετωπιστεί η έννοια των χρήσεων που συνδέονται με τη διανοητική ιδιοκτησία σε σχέση με τη λειτουργία των τεχνολογιών ΤΝ·
13. επισημαίνει ότι ο πλέον αποδοτικός τρόπος μείωσης της μεροληψίας στα συστήματα ΤΝ είναι να διασφαλίζεται, κατά την κατάρτισή τους, η διαθεσιμότητα του μέγιστου όγκου δεδομένων, για την οποία είναι αναγκαίο να περιοριστούν οι περιττοί φραγμοί στην εξόρυξη κειμένων και δεδομένων και να διευκολυνθεί η διασυννοριακή χρήση·
14. τονίζει ότι, όταν χρησιμοποιείται η ΤΝ αποκλειστικά ως εργαλείο που βοηθά έναν παραγωγό στη διαδικασία της δημιουργίας, εξακολουθεί να εφαρμόζεται το τρέχον πλαίσιο πνευματικής ιδιοκτησίας στο δημιουργηθέν έργο και η παρέμβαση της ΤΝ δεν λαμβάνεται υπόψη·
15. συνιστά να θεσπιστούν ειδικές λειτουργίες και κανόνες ασφάλειας, προκειμένου να προστατεύονται τα δικαιώματα ιδιωτικότητας που σχετίζονται με τις τεχνολογίες ΤΝ· τονίζει ότι θα πρέπει να είναι υποχρεωτικός ο έλεγχος ιδιωτικότητας των τεχνολογιών ΤΝ·
16. υπενθυμίζει επίσης ότι η αναθεώρηση των πνευματικών δικαιωμάτων στην Ένωση θέσπισε εξαίρεση για την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων, σύμφωνα με την οποία η

επιστημονική έρευνα δύναται να ωφελείται από τη δωρεάν χρήση δεδομένων, επιτρέπεται δε –δυνάμει της νέας αυτής εξαίρεσης– η εξόρυξη κειμένων και δεδομένων που διενεργείται για άλλους σκοπούς, εφόσον τηρούνται περαιτέρω προϋποθέσεις·

17. υπογραμμίζει ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί επίσης να αποτελέσει αποτελεσματικό εργαλείο για τον εντοπισμό και την καταγγελία της παρουσίας περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο· τονίζει επίσης ότι είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της ευθύνης για παραβιάσεις και άλλες προσβολές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας από συστήματα ΤΝ, καθώς και το ζήτημα της ιδιοκτησίας των δεδομένων· τονίζει, ωστόσο, ότι πρέπει να είναι σαφής η διάκριση ανάμεσα στις αυτοτελείς παραβάσεις και στην αντιγραφή έργων που ανήκουν σε τρίτο μέρος και η οποία διευκολύνθηκε ή δεν αποτράπηκε από τον χειριστή του λογισμικού ΤΝ· υπογραμμίζει ότι η ανιχνευσιμότητα θα πρέπει να αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τον καταλογοισμό ευθυνών, δεδομένου ότι καθιστά δυνατή αφενός την προσφυγή σε ένδικα μέσα και αφετέρου τη διάγνωση και επανόρθωση δυσλειτουργιών·
18. υπογραμμίζει τη σημασία της διαφάνειας και της ανάληψης ευθυνών κατά τη χρήση αλγορίθμων από υπηρεσίες μετάδοσης συνεχούς ροής, ώστε να εξασφαλίζεται καλύτερα η πρόσβαση σε πολιτιστικό και δημιουργικό περιεχόμενο σε διάφορες μορφές και γλώσσες καθώς και η πρόσβαση χωρίς διακρίσεις σε ευρωπαϊκά έργα·
19. υπενθυμίζει ότι είναι δεοντολογικό καθήκον της Ένωσης να υποστηρίζει την ανάπτυξη παγκοσμίως, με τη διευκόλυνση της διασυνοριακής συνεργασίας σε θέματα ΤΝ, μεταξύ άλλων με περιορισμούς και εξαιρέσεις όσον αφορά τη διασυνοριακή έρευνα και εξόρυξη κειμένων και δεδομένων· ενθαρρύνει, ως εκ τούτου, την επιτάχυνση της ανάληψης διεθνούς δράσης στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας για την επίτευξη του εν λόγω στόχου·
20. αναγνωρίζει ότι, λόγω της τεχνολογικής προόδου ορισμένων κρατών, η Ένωση έχει θεμελιώδη υποχρέωση να προωθήσει τη συμμετοχή στα οφέλη της ΤΝ, με την αξιοποίηση διάφορων εργαλείων, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων στην έρευνα σε όλα τα κράτη μέλη.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ημερομηνία έγκρισης	1.9.2020
Αποτέλεσμα της τελικής ψηφοφορίας	+: 28 -: 1 0: 1
Βουλευτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Ilana Cicurel, Gilbert Collard, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Romeo Franz, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Predrag Fred Matic, Dace Melbārde, Victor Negrescu, Peter Pollák, Marcos Ros Sempere, Andrey Slabakov, Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Salima Yenbou, Milan Zver
Αναπληρωτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Isabel Benjumea Benjumea, Christian Ehler, Ibán García Del Blanco, Bernard Guetta, Marcel Kolaja, Elzbieta Kruk, Martina Michels

**ΤΕΛΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΜΕ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΚΛΗΣΗ ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

28	+
PPE	Isabel Benjumea Benjumea, Christian Ehler, Tomasz Frankowski, Peter Pollák, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Milan Zver
S&D	Ibán García del Blanco, Hannes Heide, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Victor Negrescu, Marcos Ros Sempere, Massimiliano Smeriglio
RENEW	Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Bernard Guetta, Irena Joveva
ID	Gilbert Collard
VERTS/ALE	Romeo Franz, Marcel Kolaja, Salima Yenbou
ECR	Elżbieta Kruk, Dace Melbārde, Andrey Slabakov
GUE/NGL	Niyazi Kizilyürek, Martina Michels
NI	Isabella Adinolfi

1	-
ID	Christine Anderson

1	0
ID	Gianantonio Da Re

Υπόμνημα των χρησιμοποιούμενων συμβόλων:

- + : υπέρ
- : κατά
- 0 : αποχές